

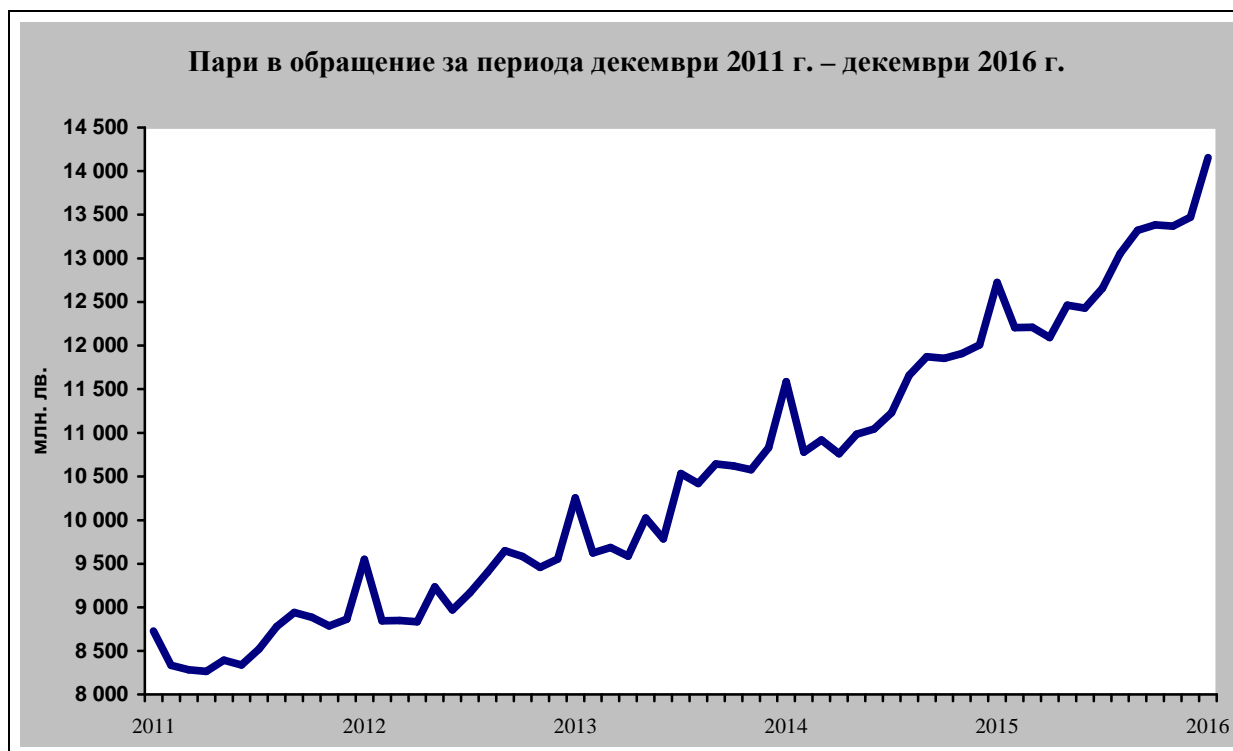
ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2016 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2016 г. парите в обращение¹ достигнаха 14 152.9 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на декември 2015 г. те нараснаха с 1428.1 млн. лв., или с 11.22%. През предходния едногодишен период (декември 2014 г. – декември 2015 г.) нарастването беше по-ниско и като абсолютна стойност, и в процентно отношение, съответно с 1137.9 млн. лв., или с 9.82%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., и извадени от обращение без краен срок на обмяна.

През четвъртото тримесечие на 2016 г. парите в обращение са се увеличили със 771.1 млн. лв., или с 5.76% от края на третото тримесечие. Нарастването им е с 1.60 пр.п. по-малко от отчетения за същия период на 2015 г. растеж. Увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше регистрирано през ноември и декември, съответно с 0.77% и 5.06%. Предвид сезонните фактори, влияещи върху динамиката на парите в обращение (увеличено търсене на налични пари през коледните и новогодишни празници), по-високото нарастване през декември е очаквано за този месец на годината.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2015	30.IX.2016	30.XII.2016
	1	2	3
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	12 724.8	13 381.9	14 152.9
<i>Банкноти</i>	12 471.0	13 090.3	13 839.0
<i>Разменни монети</i>	246.9	284.6	306.7
<i>Възпоменателни монети</i>	6.9	7.0	7.2

В края на декември 2016 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.78%, като през четвъртото тримесечие на годината той е намалял с 0.04 пр.п. спрямо предходното.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на четвъртото тримесечие на 2016 г. възлиза на 32.50 лв., което представлява увеличение с 0.67 лв. спрямо края на предходното тримесечие. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.32 лв., или със 7.69% вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите купюри.

Към 31 декември 2016 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.17%, като през четвъртото тримесечие той е нараснал с 0.04 пр.п. спрямо предходното.

В края на годината делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва на нивото както спрямо края на предходното тримесечие, така и спрямо края на 2015 г.

За едногодишен период делът на банкнотите намаля с 0.23 пр.п. за сметка изцяло на нарастването на дела на разменните монети със същите процентни пунктове.

В изпълнение на монетната си програма за 2016 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през четвъртото тримесечие на годината Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Св. Климент Охридски“ с номинална стойност 10 лв., както и златна възпоменателна монета „Екзарх Антим I“ с номинална стойност 100 лв.

През четвъртото тримесечие средната по стойност разменна монета в обращение повиши стойността си с 0.01 лв. и в края на декември достигна 0.15 лв. Нарастването е резултат от навлизането в обращение на монетата с номинал 2 лв., която беше емитирана през декември 2015 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на 2016 г. в обращение са 425.8 млн. броя банкноти, които са с 14.6 млн. броя, или с 3.56% повече в сравнение с края на септември. За същия период общата им стойност нарасна с 5.72% (748.7 млн. лв.), като в края на декември 2016 г. достигна 13 839.0 млн. лв.

С най-голям дял от 31.12% в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2016 г. е купюрата от 20 лв., като към 31 декември в обращение са 132.5 млн. броя банкноти от тази купюра. С най-малък дял от 5.48% е броят на банкнотите в обращение от 5-левовата купюра.

Спрямо края на третото тримесечие в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2, 5 и 10 лв. намаляват съответно с 1.14, 0.19 и 0.03 пр.п., докато на купюрите от 20, 50 и 100 лв. нарастват съответно с 0.45, 0.59 и 0.32 пр.п.

За едногодишен период общият брой на банкнотите в обращение нарасна с 12.5 млн. броя (3.02%), а стойността им съответно с 1368.1 млн. лв. (10.97%).

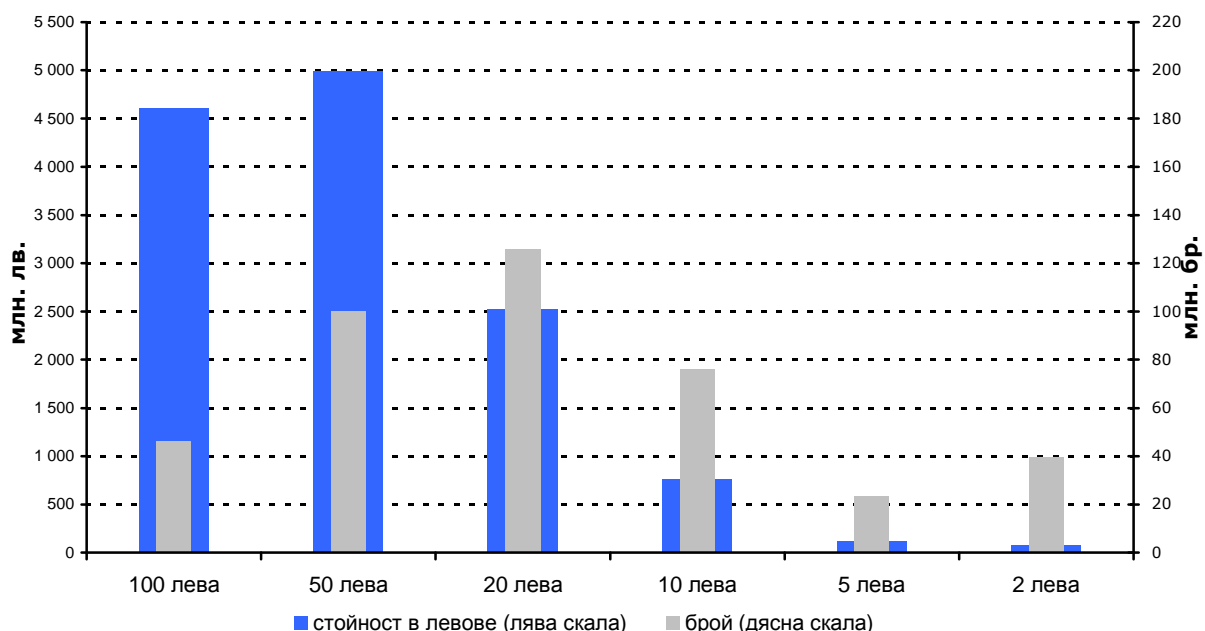
Спрямо края на 2015 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2, 10 и 20 лв. намаляват съответно с 2.03, 0.74 и 0.40 пр.п., а на купюрите от 5, 50 и 100 лв. нарастват съответно с 0.11, 3.04 и 1.00 пр.п.

Общата стойност на банкнотите от 50 лв. в обращение в края на 2016 г. е 5298.7 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (38.30%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял от 0.52% е стойността на купюрите от 2 лв.

Спрямо края на третото тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност настъпиха изменения, като дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляват съответно с 0.08, 0.05, 0.13 и 0.11 пр.п., а на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 0.12 и 0.25 пр.п.

За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение намаляват дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв., съответно с 0.17, 0.05, 0.68 и 1.74 пр.п. За същия период дяловете на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 2.10 и 0.58 пр.п.

**Структура на банкнотите в обращение
към 31.XII.2016 г.**

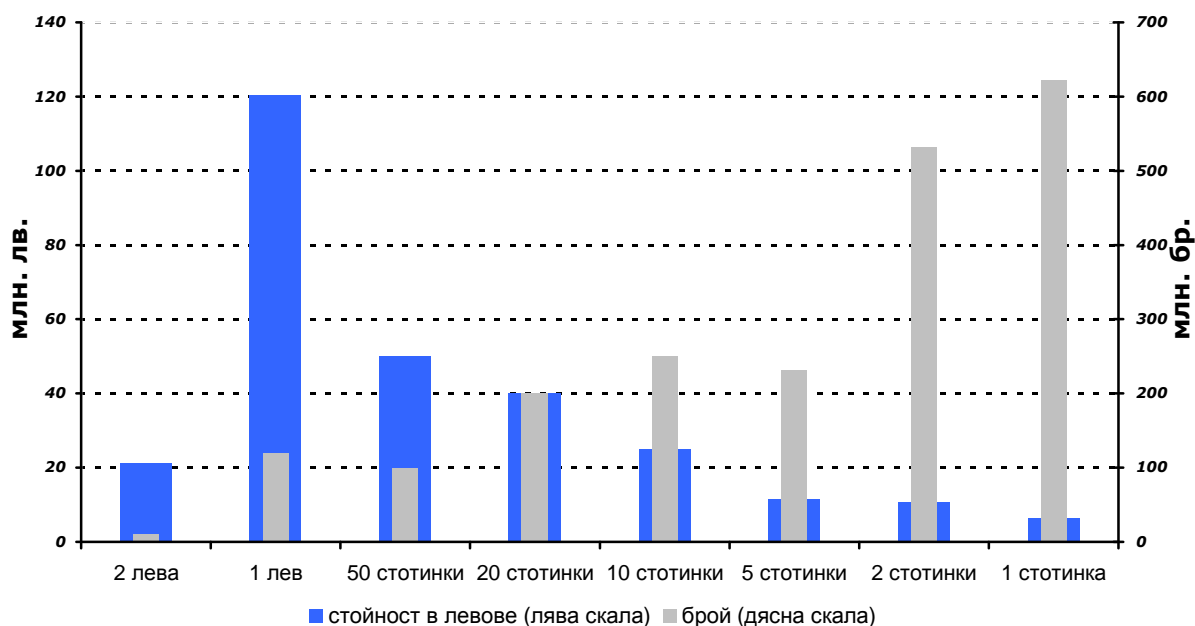

В края на 2016 г. в обращение са 2114.7 млн. броя разменни монети, които са с 50.9 млн. броя, или с 2.46% повече в сравнение с края на третото тримесечие. За същия период общата им стойност нарасна с 22.1 млн. лв., или със 7.78%, като в края на декември 2016 г. достигна 306.7 млн. лв.

Дългосрочната тенденция на постоянно нарастване на броя на всички разменни монети в обращение на годишна база се запазва. Запазва се и друга тенденция – на по-бърз растеж на броя на монетите в паричното обращение с най-ниска и най-висока номинална стойност в сравнение с останалите номинали. За едногодишен период броят на разменните монети от 1 и 2 стотинки нарасна съответно с 8.26% и 9.01%, а при по-високите номинали – 50 стотинки и 1 лв., съответно с 8.74% и 12.17%. Към 31 декември 2016 г. в обращение са 18.7 млн. броя разменни монети от 2 лв. на обща стойност от 37.4 млн. лв. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 7.10% за монетите от 10 стотинки до 7.68% при монетите от 20 стотинки.

С най-голям дял от 30.03% в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2016 г. са монетите от 1 стотинка, като към 31 декември в обращение са 635.0 млн. броя монети от този номинал. С най-малък дял от 0.88% е броят на монетите с номинална стойност от 2 лв.

**Структура на разменните монети в обращение
към 31.XII.2016 г.**

Спрямо края на третото тримесечие в структурата по брой на разменните монети в обращение настъпиха изменения, като дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и

50 стотинки намаляват съответно с 0.10, 0.01, 0.05, 0.10, 0.10 и 0.03 пр.п., а на монетите от 1 лв. и 2 лв. нарастват съответно с 0.02 и 0.37 пр.п.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение нарасна със 180.6 млн. броя (9.34%), а стойността им съответно с 59.7 млн. лв. (24.20%).

Измененията в структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на 2015 г. са идентични като посока с наблюдаваните спрямо края на третото тримесечие на 2016 г. Намаляват дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки съответно с 0.30, 0.08, 0.18, 0.24, 0.15 и 0.03 пр.п., а на монетите от 1 лв. и 2 лв. нарастват съответно с 0.15 и 0.83 пр.п.

При структурата по стойност на разменните монети в обращение също се запазва тенденцията от последните няколко години, която е в посока на нарастване на годишна база. Основен принос за общото нарастване по стойност имат разменните монети най-вече от 1 лв. и от 2 лв., броят на които през 2016 г. нарастваше с изпреварващи темпове спрямо останалите номинали.

Общата стойност на монетите от 1 лв. в обращение в края на 2016 г. е 123.6 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (40.30%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял от 2.07% е стойността на монетите от 1 стотинка.

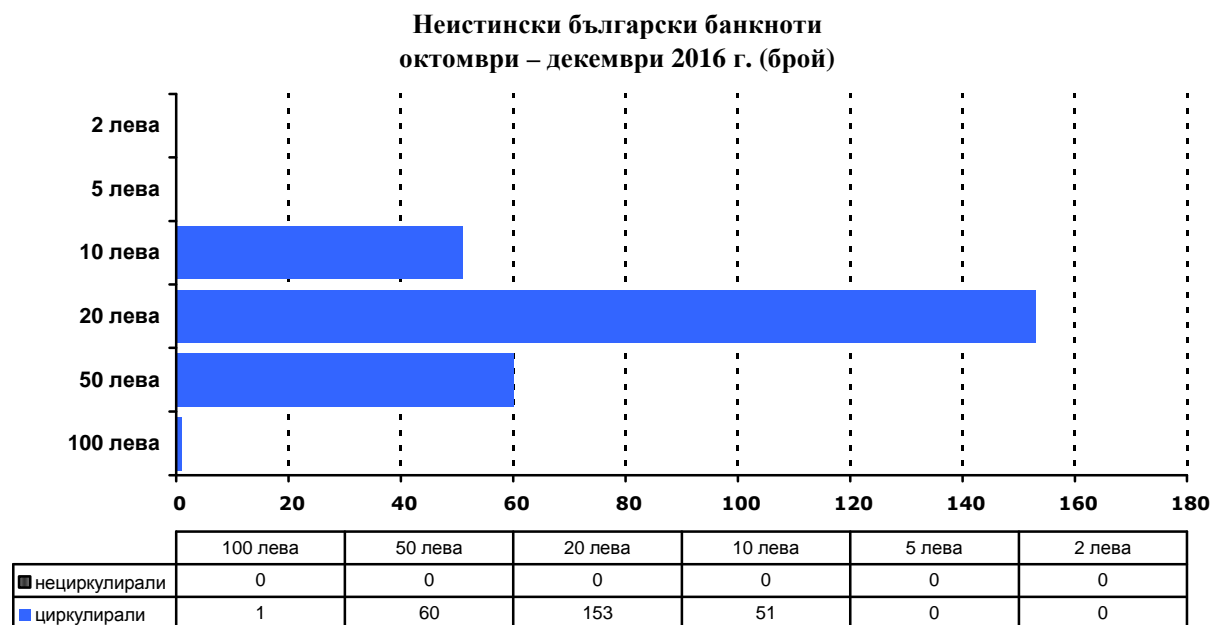
Спрямо края на третото тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение настъпиха изменения, като дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лв. намаляват съответно с 0.11, 0.19, 0.22, 0.50, 0.83, 0.98 и 1.96 пр.п., а с 4.79 пр.п. нараства дялът по стойност на монетите от 2 лв.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение отново намаляват дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лв., съответно с 0.30, 0.49, 0.59, 1.33, 2.02, 2.35 и 4.32 пр.п. За същия период дялът на монетите с номинал 2 лв. нараства с 11.40 пр.п.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2016 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 265 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо третото тримесечие на годината неистинските български банкноти са повече с 13 броя.

Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на декември 2016 г. възлиза на 0.000062%, а дялът на общо задържаните от началото на годината е 0.000263%.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2016 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лв. (57.74%). Общият брой задържани неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000115% от общия брой на намиращите се в обращение в края на декември 2016 г. банкноти от тази купюра. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 50 и 10 лв., съответно с 22.64% и 19.25%. За отчетния период е задържана и 1 неистинска банкнота от 100 лв.

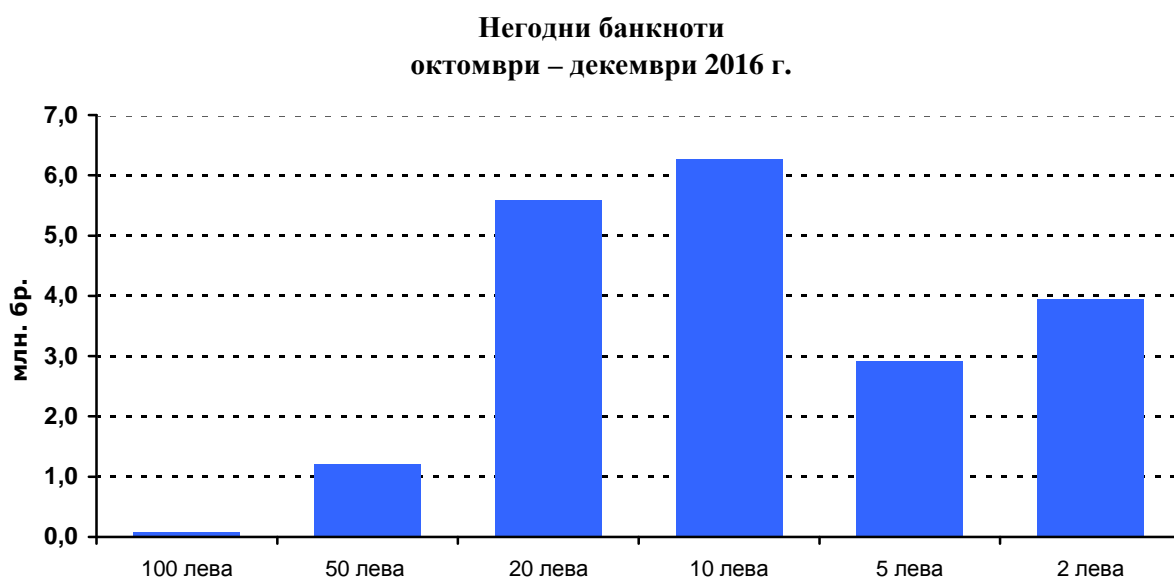
В периода октомври – декември 2016 г. бяха регистрирани и задържани общо 256 броя неистински български разменни монети, от които 6 броя от 2 лв., 106 броя от 1 лв., 142 броя от 50 стотинки и 2 броя от 20 стотинки. Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети от общия брой на монетите в обращение към края на 2016 г. е 0.000012%, а дялът на общо задържаните през годината е 0.000041%.

В изпълнение на законовите си функции по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през

четвъртото тримесечие на 2016 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 2838 броя евро, 635 броя щатски долари и 25 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2016 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 20.0 млн. броя банкноти. Те са с 1.3 млн. броя (7.22%) повече в сравнение с отделените негодни банкноти през третото тримесечие на 2016 г. Спрямо четвъртото тримесечие на 2015 г. отделените като негодни банкноти са по-малко с 2.9 млн. броя., или с 12.74%.

За период от една година (декември 2015 г. – декември 2016 г.) отделените като негодни банкноти са 75.6 млн. броя, което е с 0.3 млн. броя (0.37%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (декември 2014 г. – декември 2015 г.)

При машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2016 г. с най-голям дял от общия брой на отделените като негодни банкноти са тези от 10-левова купюра (31.31%). Дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. са съответно 19.73%, 14.59% и

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

27.95%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 50 и 100 лв., съответно 6.08% и 0.34%.

През четвъртото тримесечие на 2016 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 409.5 хил. броя, което е с 94.4 хил. броя повече в сравнение с отделените през предходното тримесечие. Спрямо същия период на предходната година техният брой намалява с 15.2 хил., или с 3.58%.